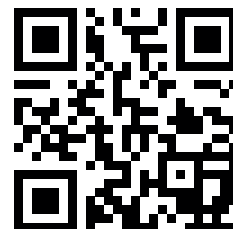

SOCIAL SCIENCE DEVELOPMENT JOURNAL 2023

VOLUME: 8
ISSUE: 39

ISSN 2630 6212

e-mail: journalsd@gmail.com
www.ssdjournal.org

J. S. BACH'IN GOLDBERG VARYASYONLARININ AKOR YÜRÜYÜŞÜ VE ŞİFRELI BASA UYARLAMALI ANALİZİ

ADAPTIVE ANALYSIS OF J. S. BACH'S GOLDBERG VARIATIONS TO CHORD PROGRESSION AND FIGURED BASS

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa AVŞAR

Maltepe Üniversitesi, Konservatuvar, Bestecilik ve Orkestra Şefliği Anasanat Dalı,
mustafaavsar@maltepe.edu.tr

İstanbul / Türkiye

ORCID: 0000-0002-0046-2980

ÖZET

Araştırmanın amacı, J. S. Bach Goldberg Varyasyonları temasının akor yürüyüşü ve şifreli basa uyarlanarak, armonik ve form analizlerinin incelenmesidir. Nitel araştırma modeli kullanılan bu araştırmadaki veriler, J. S. Bach'ın Goldberg Varyasyonları notasyon dokümanlarından toplanmıştır. Araştırma sonucunda gerekli dokümanlar incelenerek, armonik ve form analizleri yapılmış ve aynı zamanda akor yürüyüşü ve şifreli basa uyarlanmıştır. Ulaşılan sonuçlar neticesinde icracı, araştırmacı ve eğitimciler için çeşitli öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: J. S. Bach, Goldberg Varyasyonları, Akor Yürüyüşü, Şifreli Bas, Uyarlama, Analiz

ABSTRACT

This study aimed to adapt J. S. Bach Goldberg Variations theme to chord progression and figured bass as well as to examine the harmonic and form analyses. The data of the study, which adopted a qualitative research model, were collected from J. S. Bach's Goldberg Variations' transcription documents. In the study, the necessary documents were examined, the harmonic and form analysis were made, and at the same time, it was adapted to the chord progression and figured bass. As a result of the findings obtained in the study, various implications for performers, researchers, and educators were presented.

Keywords: J. S. Bach, Goldberg Variations, Chord Progression, Figured Bass, Adaptation, Analysis

1. GİRİŞ

Alman Barok müzik bestecisi ve orgcusu Johann Sebastian Bach (1685-1750), yenileyici olmaktan çok, bir yeşerticidir. Kendinden önceki ustaların ve kendi çağının ileri gelen bestecilerinin yapıtlarını alçakgönüllülikle incelemiş, kopyalarını çıkartmış, sağlam işçiliğini bu yolla elde etmiş, kendine özgü bir müziğe de asıl sağlam işçiliğinden yararlanarak varmıştır (Mimaroglu, 1991: 54; akt. Say, 2003: 231). Füg, kanon, polifon yazı, kantata, passion, missa, süit, concerto grosso ve toccato en yüksek noktalarına, en büyük olgunluğuna onun eserlerinde varmıştır.

Bach'ın erişilmez anlatım gücü, en koyu ve sık dokunmuş yoğun bir polifonik birleştirmle o çağa değin görülmemiş büyüklükte eserler ortaya koyması, Almanya'da kapanmakta olan Barok anlayışının ta kendisidir. Döneminin görkemli çoksesliliğini, Eşit Düzenli Klavye'nin 48 Füg'ü, org fügleri ve otuz Goldberg Çeşitlemeleri'ndeki kanonlarla birlikte yüce tahtına çıkarmıştır (Sachs, 1965: 174; akt. Say, 2003: 231-237).

Klasik Batı müziği literatüründe büyük müzik formlarından olan Bach'ın Goldberg Varyasyonları (BWV 988), aslında küçük iki bölmeli bir müzik formu olan (binary form) aria (aria) teması üzerine çeşitlendirilmiştir. Bach, buradaki aria temasını, armonik yürüyüşüne bağlı kalarak o kadar zengin bir biçimde çeşitlendirilmiştir ki, üzerine birbirinden farklı otuz tane dahiyane çeşitleme yazarak, yapıtı bir büyük müzik formu haline getirmiştir. Bu yapıt, aslında Klasik Batı müziği türünde (stilinde) olmasına rağmen, farklı müzik türlerinden birçok icracının dikkatini çekmiş ve bu çeşitlemeyi kendi çalışma repertuvarlarına almışlardır. Bazı icracılar sadece notaya bağlı kalarak yorumlarken, bazı icracılar da eseri hem yorumlayıp hem analiz ederek, çeşitlemelerdeki doğaçlama tekniklerini anlamaya çalışmışlar ve bu yolla da yapıtın armonik yürüyüşü üzerinde yeni doğaçlamalar denemişlerdir. Goldberg Varyasyonları'nın çeşitlemelerindeki zenginliği görebilmek için, bu zenginliklerin altında yatan aryanın akor yürüyüşünü anlayabilmek gerekmektedir.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı; J. S. Bach'ın "Goldberg Varyasyonları (BWV 988)" aria temasının, akor yürüyüşü ve şifreli basa uyarlanıp, armonik ve form olarak analizinin incelenmesidir.

Araştırmanın Önemi

J. S. Bach'ın Goldberg Varyasyonları temasının, akor yürüyüşü ve şifreli basa uyarlanıp, armonik ve form olarak analizinin incelenmesi, aşağıdaki nedenler bakımından bu araştırmanın önemli olduğunu öne sürmektedir. Bunlar:

Akor yürüyüşü ve şifreli basa uyarlanan yapıt temasının, uyarlanan bu alt yapı üzerinde türlü varyasyonlar haline nasıl dönüştüğünün, armonik olarak görülebilmesi ve algılanabilmesi.

Akor yürüyüşü ve şifreli bas uyarlamaları üzerinde çeşitli dikey akor ses dağıtımları (voicing) ve bu akorlar içinde yatay anlamlı melodik hatlar (guide line) denenerek, doğaçlamanın önünün açılması ve bu yolla da yeni varyasyonlar geliştirilebilmesi.

Akor yürüyüşü uyarlamasıyla birlikte, yapıtın farklı tonalitelere transpoze edilebilmesi.

Yapıtın armonik ve form analizi hakkında bilgi sunması.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma, J. S. Bach'ın "Goldberg Varyasyonları (BWV 988)" teması (aria) ile sınırlıdır.

2. ALAN YAZIN

Arya, Tema-Varyasyon (Çeşitleme)

Arya (aria), genellikle orkestra eşliğinde söylenen ya da çalınan ses ya da çalgı için büyük çapta bir ezgidir. 17. yüzyılın başlarında ortaya çıkan aryanın en önemli yeri, opera, kantata, oratoryo gibi şarkılı müzik eserleri içindedir (Hodeir, 2007: 25). Varyasyon (çeşitleme); belirli bir temanın (müzik fikrinin), melodik, ritmik ya da armonik değişikliklerle küçük eserler halinde birbiri ardı sıra yeniden sunulduğu müzik biçimidir. Temada yapılan değişiklikler, temayı bozmak yerine, onu vurgulamayı amaçlar. Böylelikle elde edilen her parça, ayrı bir tat, soluk, ayrı bir hava kazanır. Dinleyici de her parçada temayla yeniden buluşur ve bestecinin ustalığından kaynaklanan bu "çeşitler" bütünü zevkle izler (Say, 2002: 145).

Goldberg Çeşitlemeleri

J. S. Bach'ın çeşitlemelerine “İki Klavyeli Klavsen İçin Çeşitli Değişimleri İçeren Aryalar (Aria mit Verschiedenen Veraenderungen vor Clavicimbal mit 2 Manuelen, BWV 988)” adını verdiği ünlü eseri, Klavye Alıştırma'nın 4. Bölümü (Klavierübung 4. Teil) adıyla 1742'de (bazı kaynaklara göre 1941) basılmıştır. “Goldberg Çeşitlemeleri”, büyük bir olasılıkla Bach'ın öğrencisi olan, dönemin genç ve yetenekli bestecisi, org ve çembalo sanatçısı Johann Gottlieb Goldberg'e ithaf edilmiştir (Say, 2005: 674). Pek çok bakımdan inandırıcı gözükme de yapıyla ilgili bir başka yazılı hikayesi; Johann Nikolaus Forkel'e göre (Bach'ın ilk yaşam öyküsünü yazan kişi), Bach'la yakın ilişkisi olan Kont Keyserlingk yakalandığı bir hastalık yüzünden uykusuz geceler geçirmekte ve uykusuz gecelerine bir çare olabilmesi için emrinde çalışan ve Bach'ın da öğrencisi olan Johann Gottlieb Goldberg'in (1727-1756) klavsende çalabileceği bir eser bestelemesini istedi. Besteci de bu isteği, birbirini izleyen çeşitlemelerle başarılı bir şekilde yerine getirdi. Kont yapıtı çok beğendi ve ne zaman uykusu kaçsa, Goldberg'den çeşitlemeleri çalmasını istiyordu (Büke, 2005: 370-371). Her ne sebeple bestelenirse bestelensin Goldberg Çeşitlemeleri, birçok piyanistin repertuvarında en ön sıralarda yer almaktadır. Kayıt literatüründe Glenn Gould, Rosalyn Tureck, James Friskin ve Miki Skuta'nın önemli icralarını barındıran pek çok kayıt bulunmaktadır. Yine de, Fransız klavsen sanatçısı Pierre Hantaï, bilgilik, ustalık ve eğlenceyi zarif bir karışım haline getiren çalış tarzıyla, bu alanda başı çeker (Rye, 2008: 125).

Goldberg Çeşitlemeleri, bir arya ve otuz çeşitlemeden oluşur; arya en son tekrarlanır. Eserin başında yer alan ve çeşitlemelere kaynaklık eden arya, 1725'te Anna Magdalena'nın (Bach'ın eşi) Nota Defteri'ne yazılmış bir parçadır. Sarabande karakterinde olan 3/4'lük tema büyük olasılıkla besteciye aittir. Bas partisinde duyulan ve aşağıya doğru hareket eden motifi Bach eserine temel olarak almış ve bir çeşit Passacaglia gibi eseri işlemiştir. İki çeşitlemede bir, bir kanon gelir. On altıncı çeşitleme eserin tam ortasında yer alır, Fransız tarzı uvertürlerin karakteristik noktalı ritimleriyle işlenmiştir (Büke, 2005: 371). Goldberg Varyasyonları, enstrümantasyonu, notaları veya her ikisini birden değiştirerek birçok icracı tarafından özgürce düzenlenmiştir. Bu varyasyonlar, sadece Klasik Batı müziği türündeki icracılar için değil, özellikle doğaçlama barındıran diğer farklı müzik türlerindeki icracılar için de çalışma konusu olmuştur.

Şifreli Bas ve Akor Yürüyüşü

Rakamlarla şifrelenmiş bir bas sesin, o bas ses üzerine verilen rakama göre hangi aralıkta akor seslerinin kurulması gerektiğini gösteren yöntem şifreli bas (figured bass) denir ve bu şifre aynı zamanda akorun çevrim pozisyonunu gösterir. Araştırmada Alman şifreleme yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemde; şifre rakamları ve rakamların yanına konan değiştirici işaretlerle birlikte akor kurularak, akor türü belirlenir. Alman şifrelemesinde aynı ses sayısına sahip akorlar içinde akor türü değişse de, şifre değişmez. Şifreler kısaltma amacı ile sadeleştirirler ve hatta kök beşli akorlarda belirtmek istenmediği sürece şifre kullanılmayabilir. Şifrede rakamsız bir değiştirici işaret var ise bu, o akorun üçlüsünün değişeceğini gösterir (Avşar, 2022: 18).

Akor yürüyüşü ise temelde şifreli bas ile aynı işleyişte olmakla birlikte gösterim biçimi farklıdır. Şifreli bastaki gibi dizek üzerinde şifrelenmiş bas yerine, şifrelenerek derecelenmiş Romen rakamları kullanılır. Bu Romen rakamları, akorların tonalite içindeki derecesini (konumunu) gösterir. Derecelere karşılık gelen Romen rakamlarının büyük harfle gösterilenleri majör akor; büyük harfle birlikte sağında “+” sembolüyle gösterilenleri ise artmış akor olduğunu gösterir. Küçük harfle gösterilenleri minör akor; küçük harfle birlikte sağında “O” sembolüyle gösterilenleri ise eksilmiş akor olduğunu gösterir (Avşar, 2022: 15). Yedili akorlara özel, küçük harf ile birlikte sağında “Ø” sembolüyle gösterilenleri yarı eksilmiş akor olduğunu gösterir. Dominant yedili ve majör yedili akor türlerini birbirinden ayırt edebilmek için majör yedili akorunda, derecenin sağında “M” harfi gösterilir. Aşağıdaki örnekte araştırma konusu olan arya temasındaki beşli ve yedili akorların şifreli bas rakamları ve akor yürüyüşü dereceleri, majör akor bir üzerinden örneklendirilerek kademeli bir şekilde verilmiştir.

Notasyon-1: Beşli Akorların Şifreli Bas ve Akor Yürüyüşü Dereceleri ile Kademeli Gösterimi

kök   birinci çevrim   ikinci çevrim

5   6   6 (şifreli bas gösterimi)

C: I⁵   I⁶   I₄⁶ (akor yürüyüşü gösterimi)

Notasyon-2: Yedili Akorların Şifreli Bas ve Akor Yürüyüşü Dereceleri ile Kademeli Gösterimi

kök   birinci çevrim   ikinci çevrim   üçüncü çevrim

7   6   4   2 (şifreli bas gösterimi)

C: I^{M7}   C: I^{M6}   C: I^{M4}   C: I^{M2} (akor yürüyüşü gösterimi)

Armonik ve Form Analizi

Armonik analiz; herhangi bir akorun, içinde bulunduğu tonaliteye göre Romen ve şifre rakamları (varsa ek sembol ve değiştirici işaretlerle birlikte) kullanılarak analiz edilmesi işlemidir. Armonik analizde çeşitli yaklaşımlar olmakla birlikte, bu çalışmada basamaksal analiz biçimi kullanılmıştır. Bu analiz biçiminde, yapıt içinde karşılaşılan her bir akor, etrafındaki diğer akorlarla fonksiyonel ilişkisine bakılmaksızın adım-adım bağımsız bir şekilde derecelendirilerek analiz edilir (Avşar, 2022: 20).

Form analizi; bir yapıtı, anlamını ve ifade bütünlüğünü bozmayacak bir şekilde, kendisini oluşturan yapı elemanlarına parçalayarak, bu elemanların tanımlanması ve birbirleriyle nasıl çatıldıklarının incelenmesidir.

Uyarılama

Adaptasyon anlamına gelen uyarılama; bir eseri çevrildiği dilin, konuşulduğu toplumun yaşayışına, inançlarına uydurma anlamına gelmektedir (TDK, 2023). Bu çalışmada arya, ölçü birimi ve tonalitesi değiştirilmeden, sadece akorları analiz edilerek, akor yürüyüşü ve şifreli bas yazım biçimine göre uydurulmuştur.

3. YÖNTEM**Araştırma Modeli**

Araştırma, durum çalışması yaklaşımıyla gerçekleştirilen bir nitel araştırma modelindedir. Nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2021: 37).

Nitel bir yaklaşım olan durum çalışması araştırması, araştırmacının gerçek yaşam, güncel sınırlı bir sistem (bir durum) ya da belli bir zaman içerisindeki çoklu sınırlandırılmış sistemler (durumlar) hakkında çoklu bilgi kaynakları (örneğin gözlemler, mülakatlar, görsel-ışitsel materyaller, dokümanlar ve raporlar) aracılığıyla detaylı ve derinlemesine bilgi toplayan, bir durum betimlemesi ya da durum temaları ortaya koyan nitel bir yaklaşımdır (Creswell, çev., 2016: 97).

Veri Toplama ve Çözümleme

Araştırmada verilerin toplanması ve analizi için, dokümanlar incelenmiştir. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2021: 189). Doküman incelemesi belli başlı beş aşamada yapılabilir: (1) dokümana ulaşma, (2) orijinalliğini kontrol etme, (3) dokümanları anlama, (4) veriyi analiz etme ve (5) veriyi kullanma aşamalarıdır (Forster, 1995; akt. Yıldırım ve Şimşek, 2021: 194). Burada araştırmacı, konuyla ilişkili anlamlar ortaya çıkacağını umarak, elde edilen dokümanlardan örneklerin bir koleksiyonunu araştırır. Tek bir örneğe bakarak daha fazla sayıdaki örneğe bakmadan bir anlam çıkarır ve bunları farklı biçimde yorumlayabilir (Creswell, çev., 2016: 199). Bu araştırmanın dokümanını, J. S. Bach'ın Goldberg Varyasyonları notasyonu oluşturmaktadır.

4. BULGULAR

Armonik ve Form Analizlerine İlişkin Bulgular

Aryanın, bütün akor seslerini belirten şifre rakamları (ek sembolleri ile birlikte) ve derecelerini gösteren Romen rakamlarıyla armonik analizi yapılarak, Akor Yürüyüşü Uyarlamasına İlişkin Bulgular kısmında verilmiştir (bkz. Notasyon-4: Aryanın Akor Yürüyüşüne Uyarlanması). Analiz sonucunda ortaya çıkan akor derecelerinin; beşli, yedili, dokuzlu ve altere akor şeklinde bulunmaları ve bazı noktalarda modülasyona uğramaları, armonik analiz bulguları içerisinde yer almaktadır. Aryanın form yapısı, en büyük yapı elemanından başlanıp parçalarına ayrılarak aşağıdaki tabloda verilmiştir (bkz. Tablo-1: Aryanın Form Analizi Tablosu). Tabloya bakıldığında, toplam *32 ölçü olan aryanın, *16+16 şeklinde iki ana A-B bölmelerine, bölmelerin *8+8+8+8 şeklinde dört farklı periyoda, periyotların ise *4+4+4+4+4+4+4+4 şeklinde sekiz farklı öncül-soncul ifadelerle parçalanarak yukarıdan aşağıya doğru simetrik bir biçimde çatıldığı gözlenmektedir.

Tablo-1: Aryanın Form Analizi Tablosu

J. S. BACH, BWV 988, Goldberg Varyasyonları Teması (Arya), Form Analizi:							
*32 Ölçü, 2 Bölmeli A-B (Binary), Küçük Şarkı Formu							
A *16				B *16			
Periyot *8 (simetrik: 4+4) (statik: G→G)		Periyot *8 (simetrik: 4+4) (modülasyonlu: G→D)		Periyot *8 (simetrik: 4+4) (modülasyonlu: D→e)		Periyot *8 (simetrik: 4+4) (modülasyonlu: e→G)	
öncül ifade II: *4+	soncul ifade *4	öncül ifade *4+	soncul ifade *4 :II	öncül ifade II: *4+	soncul ifade *4	öncül ifade *4+	soncul ifade *4 :II
G→→→	→→→→	→→→D	→→→→	→G→e	→→→→	→→→G	→→→→
'yarım kalış	'tam kalış	'yarım kalış	'tam kalış	'yarım kalış	'tam kalış	'yarım kalış	'tam kalış

Notasyon-3: Aryanın Orijinal Notasyonu (IMSLP, 2023) Aria con Variazioni.

Andante espressivo. (♩ = 72) J. S. Bach.

The image displays the original musical score for the Aria con Variazioni by J.S. Bach. It is written in G major, 3/4 time, and marked 'Andante espressivo' with a tempo of 72 beats per minute. The score consists of a single melodic line for the violin and a basso continuo line. The piece is divided into several variations, each with its own dynamic and articulation markings. The first variation is marked 'p dolce', the second 'cresc.', the third 'cresc. poco', and the fourth 'f dim.'. The score is presented in a standard musical notation with a treble clef for the violin and a bass clef for the basso continuo.

Akor yürüyüşü ve Şifreli Bas Uyarlamasına İlişkin Bulgular

Aryanın, yapıt boyunca karşılaşılan bütün akor sesleri, akor yürüyüşü ve şifreli basa uyarlanarak aşağıdaki notasyonlarda verilmiştir.

Notasyon-4: Aryanın Akor Yürüyüşüne Uyarlanması

A

The image shows the chord progression for the first section of the Aria, labeled 'A'. The notation is in G major, 3/4 time. The chord sequence is: G: I, V⁶, vi, II⁶₃/V (V⁴/V), V, V², I⁶, I⁶₅/IV (V⁶/IV), IV, ii⁶, V, vi, IV, V⁷, I. The notation is presented in a standard musical notation with a treble clef and a 3/4 time signature.

B

The image shows the chord progression for the second section of the Aria, labeled 'B'. The notation is in G major, 3/4 time. The chord sequence is: I, G: V, V², I⁶, IV, e: VI, ii⁶₅, V[#], i, III⁶₄, VI, i⁶₄, ii⁶₅, V⁷, i. The notation is presented in a standard musical notation with a treble clef and a 3/4 time signature.

Notasyon-5: Aryanın Şifreli Basa Uyarlanması

A

5 6 5 #6 5 6 6 5 6 5 5 5 7 5

9

5 6 #4 6 5 7 #4 6 6 5 6 6 7 5

B

17

5 2 6 5 6 # 5 6 5 6 6 7 5

25

5 6 6 5 7 9 5 7 5 5 6 5 6 5 5

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırmanın bulguları sonucunda Notasyon-4'e bakıldığında; Bach, yapıntındaki ariya temasını armonize ederken, beşli akorları majör ve minör türde olmak üzere bütün çevrim pozisyonlarda kullanmıştır. Buradaki ikinci çevrim beşli akorları, kadans dört-altı (bkz. 15. ve 31. ölçüler) ve geçit dört-altı (bkz. 21. ve 22. ölçüler) işlevlerindedir. Yedili akorlara ilişkin dominant, minör ve yarı eksilmiş türde olmak üzere bütün çevrim pozisyonlarda karşılaşılmaktadır. Dokuzlu akorlara ilişkin sadece bir yerde dominant majör dokuzlu akoruna rastlanılmaktadır (bkz. 28. ölçü). Altere akorlarla ilgili olarak, ikincil dominant akorları kullanmıştır. V/V şeklinde gelen bu akor, sol majör tonalitesinin V. derecesinin (re-fa#-la), V. derece dominant yedili ikinci çevrim pozisyonundaki (mi-sol-la-do#) halidir (bkz. 3. ölçü). V/IV şeklinde gelen bir diğer ikincil dominant akoru, sol majör tonalitesinin IV. derecesinin (do-mi-sol), V. derece dominant yedili birinci çevrim pozisyonundaki (si-re-fa bekar-sol) halidir (bkz. 5. ölçü). Diğer 13. ve 29. ölçülerde gelen ikincil dominantlar da yine V/IV işlevindedir. Yapıtta modülasyona ilişkin, geçiş yapılacak olan farklı tonalite ile mevcut tonalite arası ortak akor (burada ortak akor birden fazla da olabilir) kullanılarak gerçekleştirilen diatonik modülasyon türüyle karşılaşılmaktadır. Bu tür, Bach'ın kendi döneminin müzik üslubunda alışlagelmiş olan ve yakın/komşu tonalitelere geçiş yapmak için kullanılan bir modülasyon çeşididir. Eserde toplamda dört farklı noktada modülasyon gerçekleşmiştir. Birinci noktadaki ortak akor, sol majörden dominant ilişkili olduğu re majör tonalitesine geçiş için kullanılan sol-si-re-mi akorudur (bkz. 9. ölçü). İkinci noktadaki ortak akor, re majörden tekrar ana tonaliteye dönüş için kullanılan re-fa#-la akorudur (bkz. 17. ölçü). Üçüncü noktadaki ortak akor sol majörden ilgili minörüne geçiş için kullanılan do-mi-sol akorudur (bkz. 19. ölçü). Dördüncü noktadaki ortak akor ise, mi minörden tekrar ana tonaliteye geçiş için kullanılan do-mi-sol akorudur (bkz. 25. ölçü). Bütün bu belirtilen noktadaki ortak akorlar, her iki tonaliteye göre kademeli bir şekilde derecelendirilmiştir.

Yapıtın form yapısına ilişkin Tablo-1'e bakıldığında, yukarıdan aşağıya doğru *32-16-8-4 şeklinde simetrik bir bölünme gerçekleşmektedir. *32; bütün ariyanın kendisidir. *16; A-B şeklinde ariyanın iki bölmeli bir küçük şarkı formunu gösterir.

Bu form yapısı tipik olarak A ile başlar ve B içinde gelişim göstererek tekrar A'nın gelmesine gerek duymadan B ile birlikte biter. *8; her bir bölmede iki tane olmak üzere toplamda dört tane periyodu (dönemi) temsil eder. Buradaki periyotlar, içinde birbiriyle zıtlık ilişkisi olan 4+4 şeklinde öncül+soncul (soru+cevap) ifadeler barındıran yapılardır. Bütün periyotlar, öncül-soncul ifadelerinin ölçü sayıları toplamı birbirine eşit olduğu için simetriklerdir. Birinci periyot, başladığı tonalitede bittiği ve tonalitesi değişmediği için statiktir. Diğer periyotlar ise, başladığı tonalite ile bittiği tonaliteler birbirinden farklı olduğu için modülasyonludur. *4; periyodu oluşturan her bir ifadeyi temsil eder ve her birinin sonunda bir kalış gerçekleşmiştir. Burada kalışlar, ifadeye anlam yükleyen ve durak yerlerini belirleyen unsurlardır. Yarım kalış + tam kalış şeklinde ilerleyerek, her bir yarım kalış soru etkisi yaratıp öncül ifadeyi, tam kalış ise cevap etkisi yaratarak soncul ifadeyi oluşturur ve böylelikle birbirlerini tamamlarlar. Her iki ifade, periyot bütününe vazgeçilmez modüler parçasıdır.

Araştırmanın amacı doğrultusunda elde edilen uyarılma çalışmaları, bu eseri icra edecek olan icracılara, akor yürüyüşleri üzerinde transzpoze çalma, farklı akor pozisyonları deneyerek armonik tınılar yakalama ve bunlar üzerinde doğaçlayarak yeni varyasyonlar yazma gibi çeşitli çalışma ortamları yaratabilir. Aynı zamanda yapılan form ve armonik analizleri, icracılara yapıtı teorik yönden de anlayabilmeleri konusunda fikirler sunabilir.

Goldberg Varyasyonları temasının basamaklı yaklaşım ile armonik analiz edilen ve form yapısı ile ilgili genel çerçevede form şeması çizilen bu araştırma, sonrasında yapılacak olan armonik ve form analizi çalışmalarında araştırmacılara fikir verebilir veya daha farklı analiz yaklaşımlarıyla daha derinlemesine incelenebilir.

Araştırmada elde edilen beşli akor, yedili akor, dokuzlu akor, altere akor ve diatonik modülasyon gibi konuları kapsayan akor yürüyüşü ve şifreli bas uyarlamaları, öğretmenler tarafından armoni derslerinde alternatif bir etkinlik materyali olarak kullanılabilir. Yine araştırmada elde edilen ve iki bölmeli küçük şarkı formunu kapsayan (aynı zamanda bütününde tema-varyasyon büyük formu olan) form analizi, öğretmenler tarafından form derslerinde alternatif bir kaynak olarak kullanılabilir.

KAYNAKÇA

- Avşar, M. (2022). Armoni 2.0, Pan Yayıncılık (birinci basım), İstanbul.
- Büke, A. (2005). Bach Yaşamı ve Eserleri, Kabalcı Yayınevi (ikinci basım), İstanbul.
- Caplin, W. E. (1998). Classical Form, Oxford University Press, New York.
- Creswell, J. W. (2016). Nitel Araştırma Yöntemleri: Beş Yaklaşım Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni (Çev. Ed.: Mesut Bütün & Selçuk Beşir Demir), Siyasal Kitabevi (üçüncü basım), Ankara.
- Hodeir, A. (2007). Müzikte Türler ve Biçimler (Çev.: İlhan Usmanbaş), Pan Yayıncılık (ikinci basım), İstanbul.
- IMSLP, International Music Score Library Project, www.imslp.org (Erişim Tarihi: 28.08.2023)
- Rye, M. (2008). 1001 Klasik Müzik, Caretta Reklam ve Halkla İlişkiler Tic. Ltd. Şti., İstanbul.
- Say, A. (2002). Müziğin Kitabı, Müzik Ansiklopedisi Yayınları (ikinci basım), Ankara.
- Say, A. (2005). Müzik Ansiklopedisi (1. Cilt), Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara.
- Say, A. (2003). Müzik Tarihi, Müzik Ansiklopedisi Yayınları (beşinci basım), Ankara.
- Steglich, R. (1978). Goldberg - Variationen BWV 988, G. Henle Verlag - Urtex, München.
- TDK, Türk Dil Kurumu Sözlükleri, www.sozluk.gov.tr (Erişim Tarihi: 27.08.2023)
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2021). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Seçkin Yayıncılık (on ikinci basım), Ankara.